

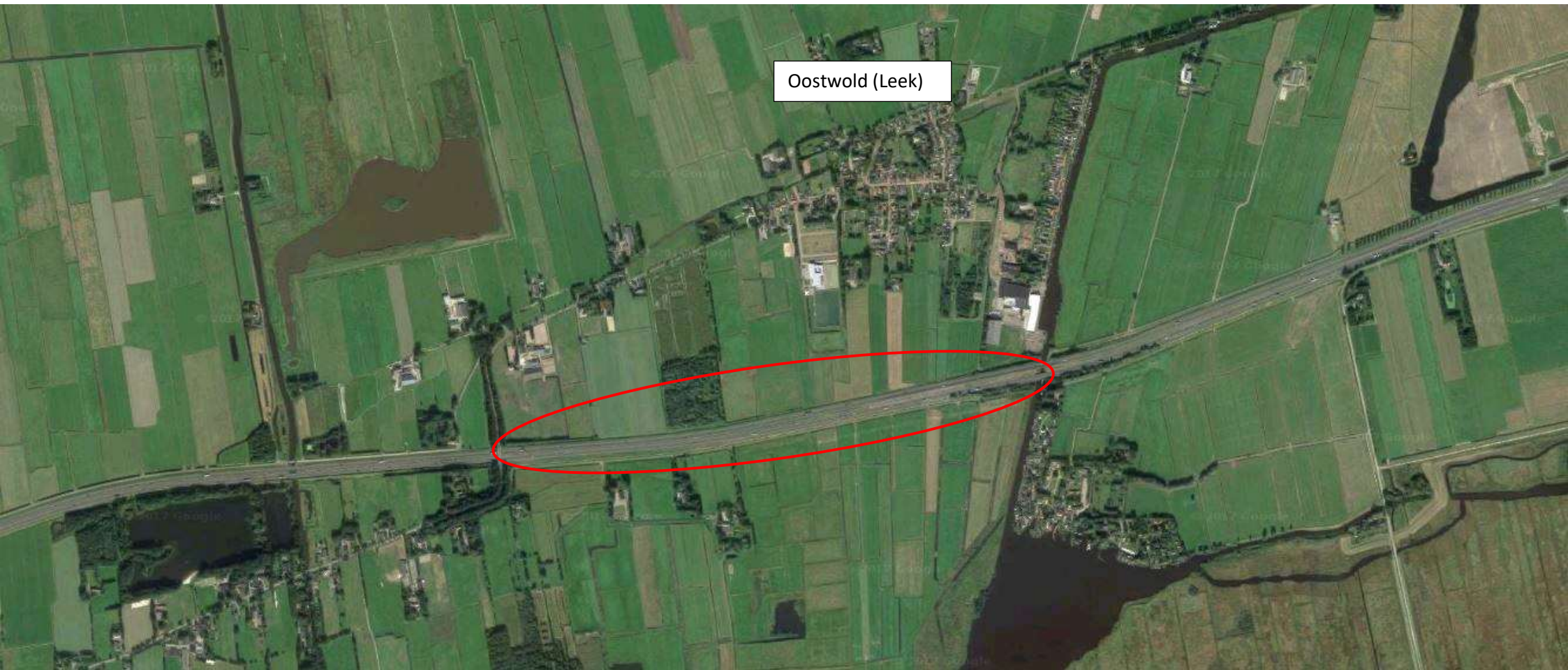
Zonnewal Oostwold, Westerkwartier

Landschappelijke inpassing

het NoorderErf

advies tuin, landschap en groen erfgoed

7 november 2023

In opdracht van:

Energie Coöperatie Oostwold
Helga Mast en Kees Hummelen

Opgesteld door:

Het NoorderErf
Stieneke van der Wal

het NoorderErf

advies tuin, landschap en groen erfgoed

Inleiding

De Energie Coöperatie Oostwold is sinds 2014 actief om een Zonnewal voor het dorp te realiseren. De Zonnewal is een geluidswal van ca. 1600 meter lang met daarop een zonnepanelen-installatie van 1 ha. Hierdoor zal het dorp Oostwold (gem. Westerkwartier) 100% zelfvoorzienend zijn qua elektriciteit, wordt schadelijke fijnstof van de drukke A7 tegengehouden en geluidshinder fors gereduceerd tot maximaal 10 dB. Zie <http://www.zonnewal-oostwold.com/> De Zonnewal komt direct langs de snelweg A7 te liggen als een nieuw element in het landschap. Voor de landschappelijke inpassing van de Zonnewal is het NoorderErf ingeschakeld.

De locatie van de Zonnewal is ten zuiden van het dorp Oostwold langs de A7. De Zonnewal komt tussen het viaduct dat over de A7 gaat (viaduct Hoofdstraat) en de Munnikevaart waar de A7 met een viaduct over het water gaat. Door de wal worden de landbouwpercelen ingekort, de strokenverkaveling blijft behouden. De Zonnewal heeft een kop en een staart doordat het aansluit bij deze bestaande viaducten. Vanuit het dorp is de toegang langs het Multifunctionele Centrum de Gaveborg.

Binnen het huidige bestemmingsplan is het gebied bestemd als 'agrarisch' en ter plaatse van de vuilstort als 'natuur'. Tevens heeft het de dubbelbestemming 'open gebied' en 'verkaveling'. De Zonnewal komt pal langs de A7 te liggen en vormt een wal tussen de snelweg en het dorp. Het gebied daartussen behoudt zijn openheid, het verkaveling- en slotenpatroon en agrarisch karakter.

Landschap en ontwikkeling van het gebied

Oostwold is een wegdorp, gelegen in het wegdorpenlandschap op laagveen. De weg door Oostwold is aangemerkt als structuurbepalende weg en ligt in de reeks dorpen Marum, Nuis, Niebert, Tolbert, Midwolde, Lettelbert en Oostwold. Ze bevinden zich op de rand van een zandplaat die onderdeel is van het hoger gelegen Drents-Friese zand- en keileemplateau. Oostwold is één van de oorspronkelijk agrarische buurtschappen (kerspelen) die zijn gesticht in de 12e-13e eeuw en liggen op het lint van Marum naar Groningen. In het kader van visrechten van het Leekstermeer is in 1449 voor het eerst sprake van het kerspel Oostwold.

Oostwold ligt in een agrarisch landschap met een van oorsprong smalle strokenverkaveling dat zich, in noord – zuid richting, tot het Leekstermeer uitstrekt. Nog voor het Hoendiep, Munnikesloot en Lettelberterdiep er waren was De Gave al een belangrijke vaarweg tussen Groningen en Leeuwarden. Het dorp heeft lange tijd geïsoleerd gelegen en was vanaf het water goed te bereiken. De weg Midwolde - de Poffert werd pas in 1861 aangelegd, een belangrijke wegverbinding Groningen- Heerenveen.

Aan de hand van topografische kaarten zijn veranderingen in het gebied in de periode van 1900 tot heden beknopt weergegeven.

Bron topografische kaarten: <http://www.topotijdreis.nl>

1900 Smalle verkaveling van de landbouwpercelen en in het open gebied liggen een aantal boerenerven (o.a. De Groeve) met erfbeplanting. De boerenerven zijn vanaf Oostwold te bereiken via een toegangspad met beplanting van bomen.

1930 Meer bebouwing in het dorp en langs de Hoofdstraat. Bomensingels bij het erf Wobbessheerd en in het dorp. Beplanting van bomen langs het toegangspad naar boerenerv De Groeve is nog aanwezig.

1962 Rijksweg A7 kruist het gebied, er is een viaduct over de Munnikesloot en een kruising bij de Hoofdstraat richting Lettelbert. De boerenerven zijn te bereiken vanaf Oostwold over toegangspaden. Voor de aanleg van de Rijksweg is een perceel dat wordt gebruikt als zandput. Er is een zandpad ter hoogte van het dorp naar de Rijksweg. Bij de Munniksloot is een fabrieksterrein, het dorp breidt zich verder uit.

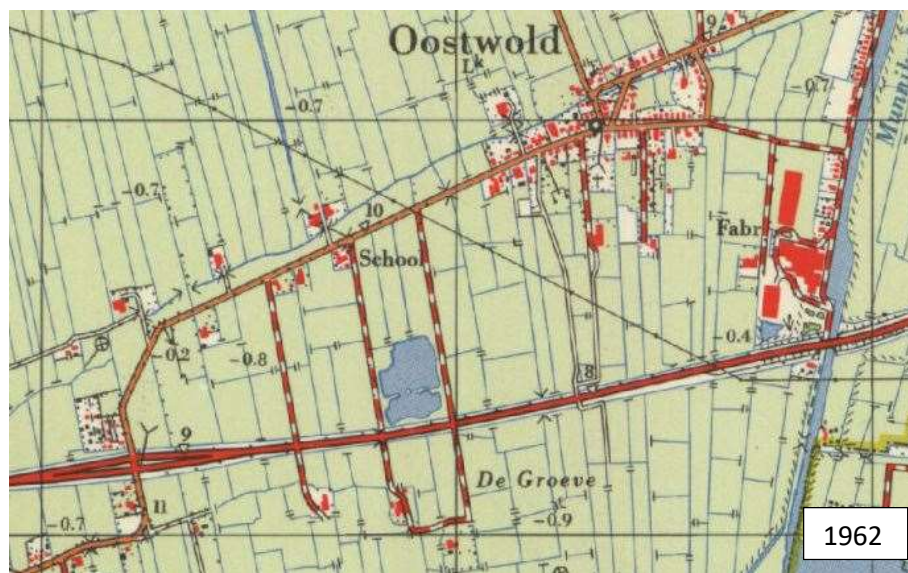
1983 De A7 is verbreed en heeft een viaduct voor het verkeer van Lettelbert naar Oostwold. De boerenerven zijn nu te bereiken vanaf de parallelweg aan de zuidzijde van de A7. De zandput heeft een singel rondom en is aan de westzijde uitgebreid. Er zijn sportvelden in het dorp met singels.

1991 De groenstructuren zijn op deze kaart duidelijk te herkennen. Vooral de beplanting op de taluds van beide viaducten vallen op. Er is beplanting bij boerenerven, de sportvelden, de vuilstort (was zandput) en de jachtwerf (was fabrieksterrein).

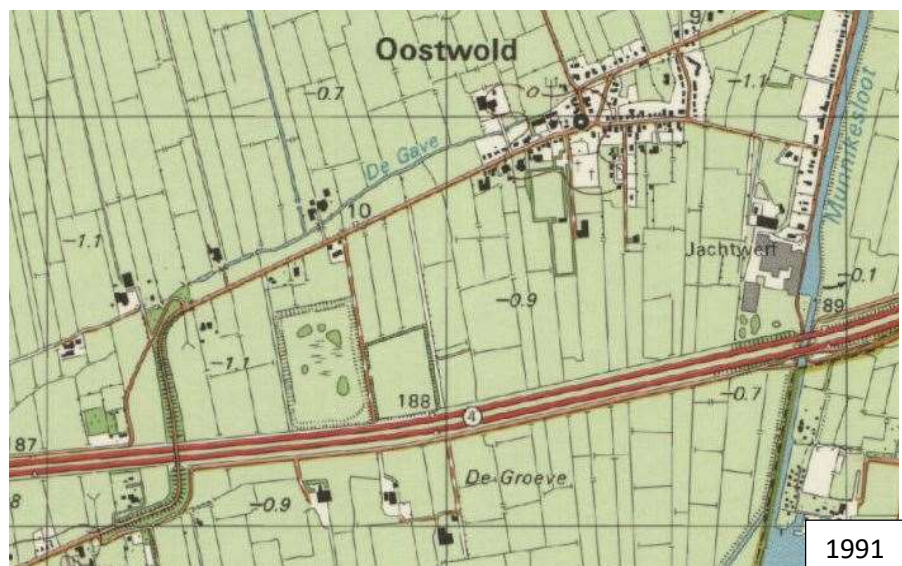
2016 Het dorp is uitgebreid uit met een woonwijk, een dorpsbos en de Gaveborg, multifunctioneel centrum, met daarbij sportvelden. Het complex heeft een extra toegang gekregen met aan weerszijden bomen. De voormalige vuilstort heeft een dichte beplanting van bomen en struiken.

2023 De energie coöperatie Oostwold heeft een uitgewerkt plan om op de voormalige vuilstort een Zonnepark aan te leggen.

Topografische kaarten 1900 - 1983

Topografische kaarten 1991 - 2016

Landschappelijke inpassing Zonnewal

De Zonnewal is een geluidswal van 1600 meter lang met daarop een zonnepanelen-installatie. Daarnaast zal de Zonnewal een aanvulling zijn op omgeving en landschap, doordat een fietspad, wandelpad en ruiterspad over en langs de wal zullen lopen. De noordzijde van de Zonnewal wordt een afwisselende groenstructuur. Singels en bomenrijen met inheemse bomen en struiken, hoogstam fruitbomen ter hoogte van het dorp.

De Zonnewal komt direct langs de snelweg A7 te liggen als een nieuw element in het landschap. De wal sluit zowel bij de westzijde als ook aan de oostzijde aan bij bestaande viaducten en is daardoor geen losstaand element. Er komt een doorgaande fietsroute over de wal en een ruiters- en wandelpad. Het dorp Oostwold krijgt een verbinding naar de wal via het Multifunctionele Centrum de Gaveborg.

Zuidzijde

De zuidkant van de Zonnewal sluit aan bij de A7 en heeft door de lange rij zonnepanelen een strakke lijn. De zonnepanelen komen op het hogere talud met daaronder een onderhoudspad. Op het lagere talud komt een bijensnelweg met een geschikt kruiden- en bloemenmengsel voor diverse insecten. Bovenop de wal komt een hek ter beveiliging van de zonnepanelen en dit dient ook als wildraster. Het hek komt bij de insteek aan de noordzijde in één strakke lijn, het heeft een onopvallende lichtgrijze kleur.

Noordzijde

De noordkant sluit aan bij het kleinschalige landschap en het dorp Oostwold. Vanaf de A7 is een klein deel van de beplanting zichtbaar. De groenstructuur is afwisselend dicht begroeid, transparant en open en sluit aan bij bestaande groen-elementen. Een dichte beplanting als singel met bomen en struiken

komt bij beide viaducten. Vanaf de dichte beplanting gaat het over in transparante beplanting van een bomenrij of enkele struiken en een open gedeelte met ruim zicht op het dorp. Er zijn delen met alleen struiken en er is een boomgaard ter hoogte van het dorp. Deze afwisseling zorgt voor een 'natuurlijke' uitstraling en is aantrekkelijk voor fietsers en wandelaars. Daarnaast is de noordzijde een groene ader door het gebied en zorgt het voor een toename van de biodiversiteit. De groenstructuur bestaat uit streekeigen beplanting met diverse soorten bomen, bes-dragende struiken, historische fruitrassen, walnootbomen, klein fruit en een rijke kruidenlaag.

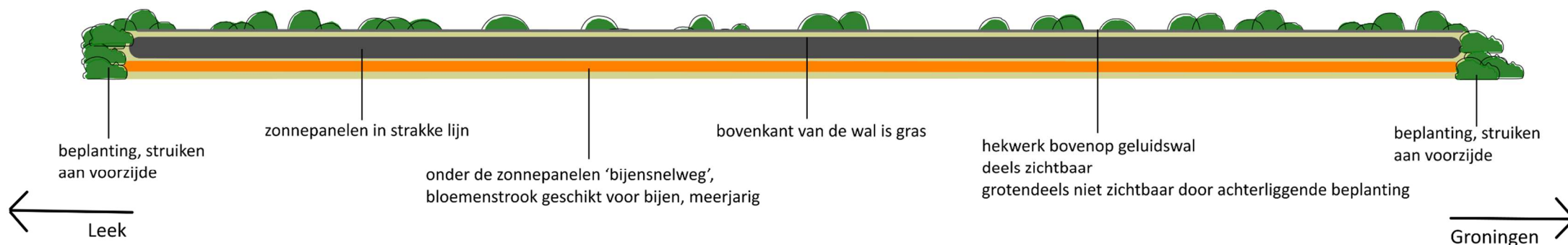
Aansluiting west en oost

De Zonnewal sluit vanaf de westzijde aan bij het viaduct over de A7 en de bestaande beplanting, een dichte singel met bomen en struiken. Aan de zuidkant komt beplanting van struiken waarna het overgaat op de strakke lijn met zonnepanelen en bijen-snelweg. Aan de oostzijde begint de Zonnewal vanaf het viaduct over de Munnekesloot waar langs de A7 een deel van de huidige beplanting blijft bestaan. Ook aan deze zijde komen er aan de zuidkant en kopse kant struiken en gaat het dan over op de strakke lijn met zonnepanelen en bijen-snelweg.

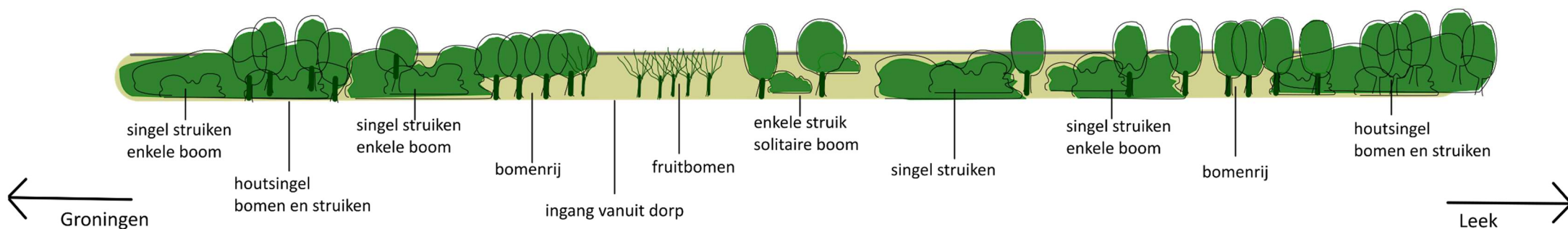
Aanzicht zonnewal vanaf A7

Strakke lijn door geluidswal en zonnepanelen. Bomen deels zichtbaar achter de wal. Vloeiende overgangen naar talud westzijde en bij Munnekevaart

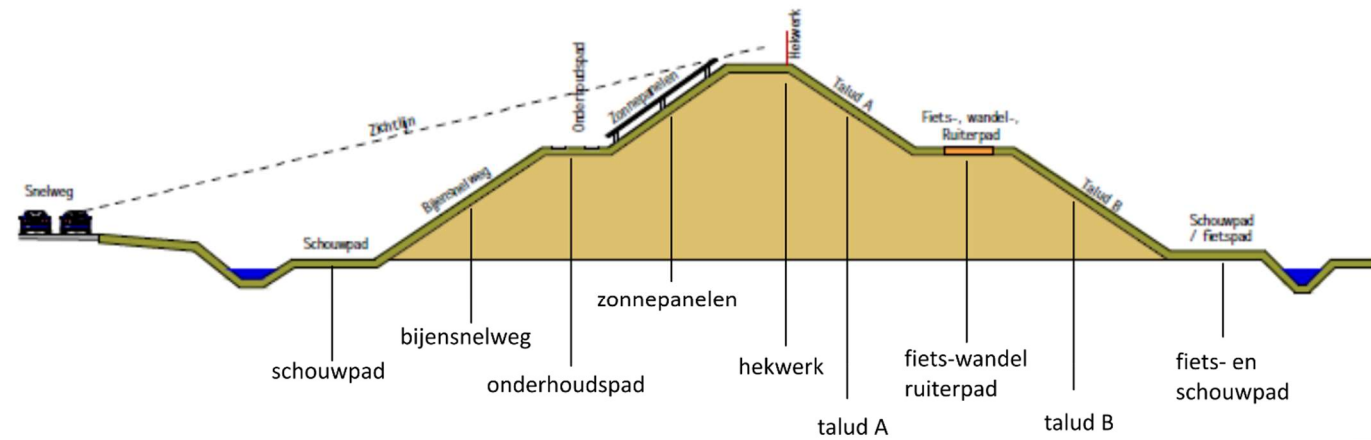

Aanzicht groenstructuur vanaf dorp Oostwold

Sluit aan bij kleinschalig landschap, houtsingels, natuurlijke uitstraling, afwisselend dicht - transparant, open

Dwarsprofiel zonnewal

zonnepanelen

bijen - snelweg

Talud A

- afwisselend begroeiing met struiken, kruidlaag en gras, geen bomen

Talud B

- afwisselend begroeid met houtsingel (dichte begroeiing bomen en struiken),
- bomenrij-groep (transparant),
- solitaire struiken - bomen (wal is duidelijk zichtbaar - vanaf wal zicht op Oostwold)
- fruitbomen (sier, nut, aantrekkelijk om naar toe te gaan vanuit dorp)

impressie, aquarel gemaakt door Erhard Stöbe

(Heras) Hekwerk

- Verplicht voor verzekering
- Dient ook als wildraster
- 1.50 hoog, gaashekwerk
- 3 extra draden, schuin ingezet naar talud noord
- Onopvallende kleur grijs valt weg tegen de lucht
- Hekwerk wordt deels begroeid
- Hekwerk valt grotendeels weg tegen begroeiing struiken

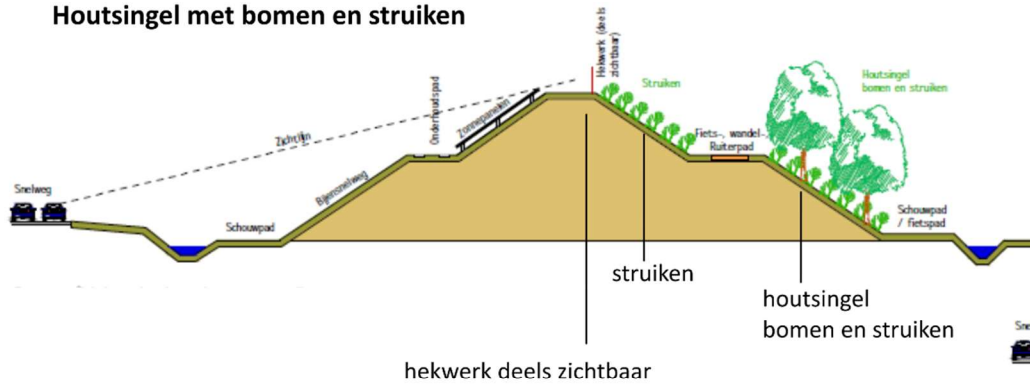
Bijen- snelweg (Honey Highway)

- Komt langs de snelweg, onder de zonnepanelen
- Strook met kruiden - bloemenmengsel
- Meerjarige wilde bloemen
- Zorgt voor voldoende voedsel; nectar en stuifmeel
- biodiversiteit - voor bijen om de winter goed door te komen
- Doel is het behouden en terugbrengen van Inheemse wilde bijen en de Nederlandse honingbijen
- Insecten, bijen, maar ook vogels varen er wel bij

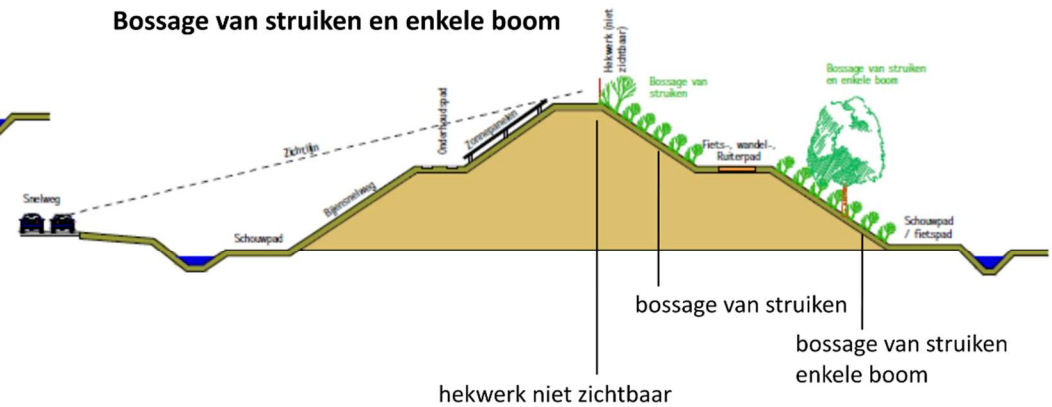

Dwarsprofielen verschillende groenstructuren

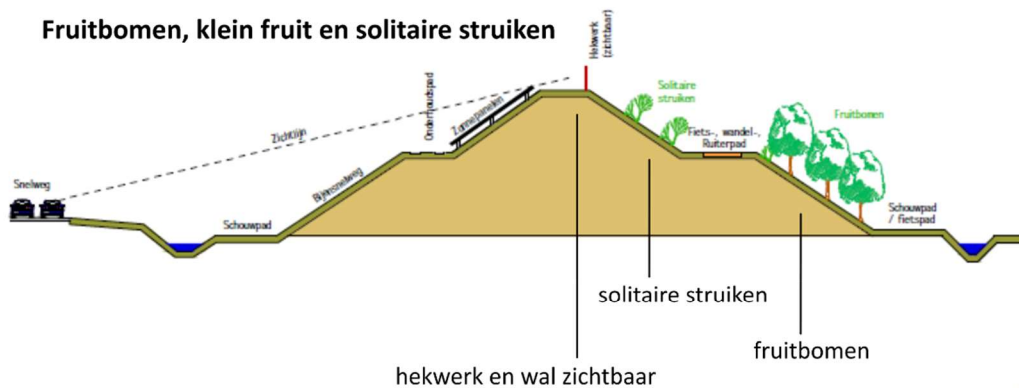
Houtsingel met bomen en struiken

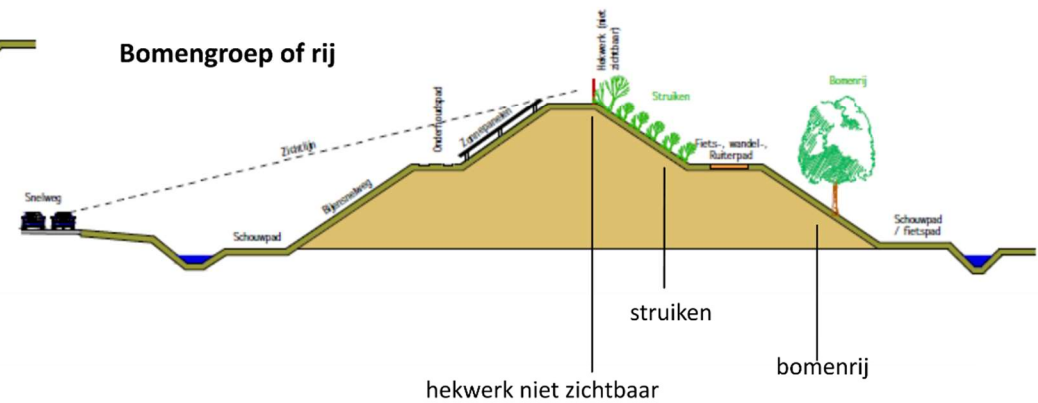
Bossage van struiken en enkele boom

Fruitbomen, klein fruit en solitaire struiken

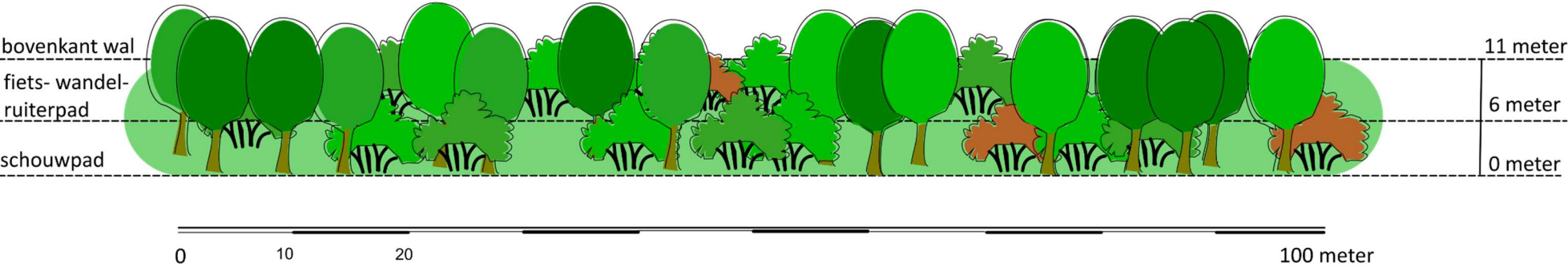

Bomengroep of rij

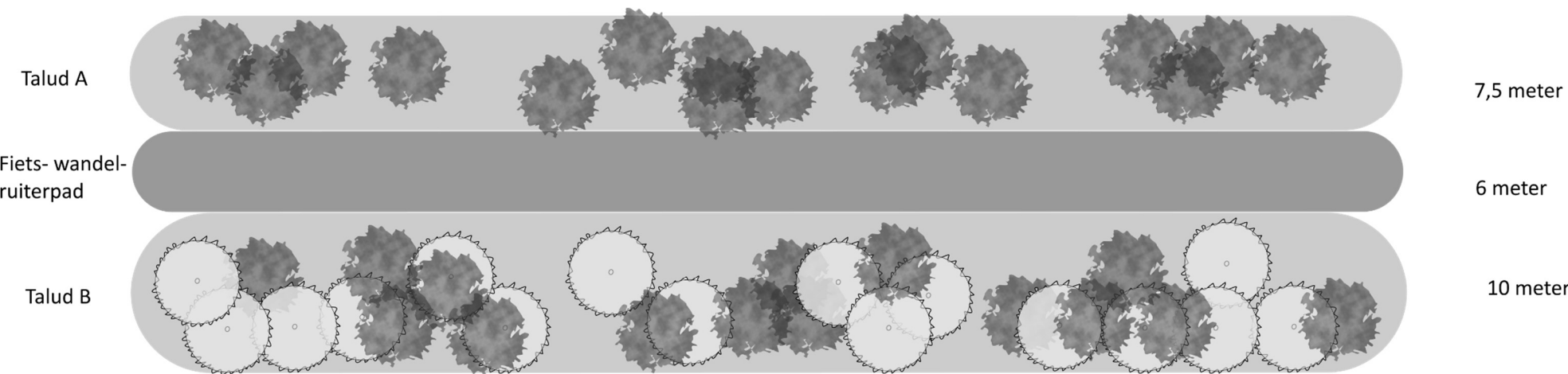

Houtsingel met bomen en struiken

Vooraanzicht vanaf dorp

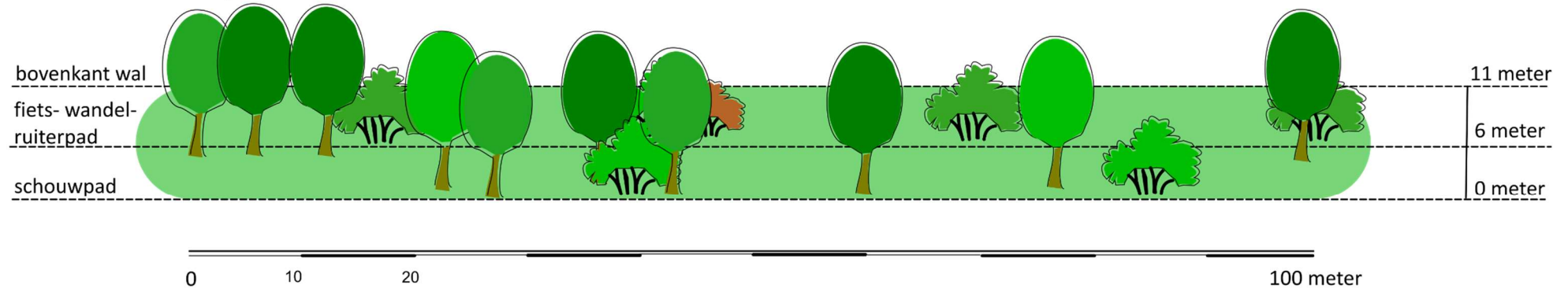
Bovenaanzicht

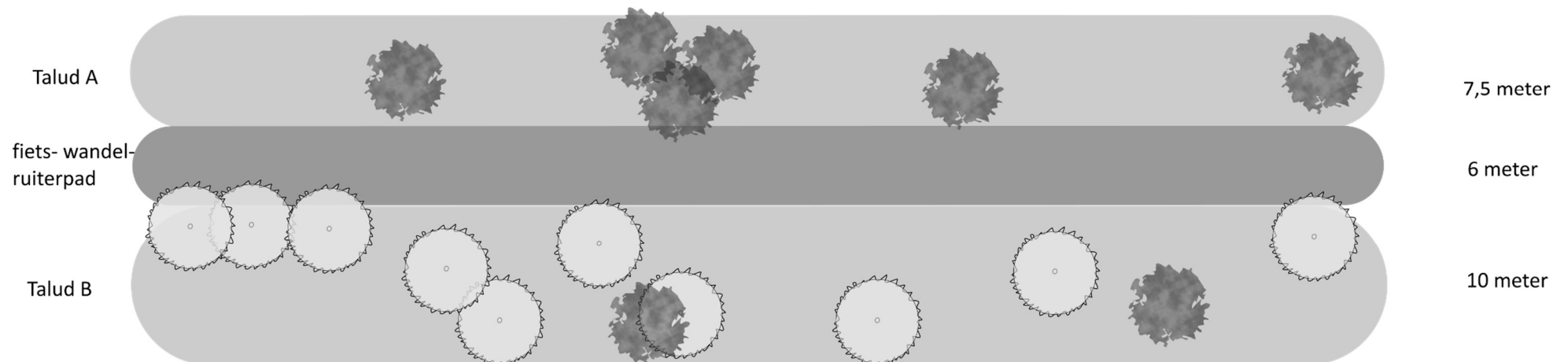
Bomengroep of rij, enkele struik

Enkele boom en / of struik

Vooraanzicht vanaf dorp

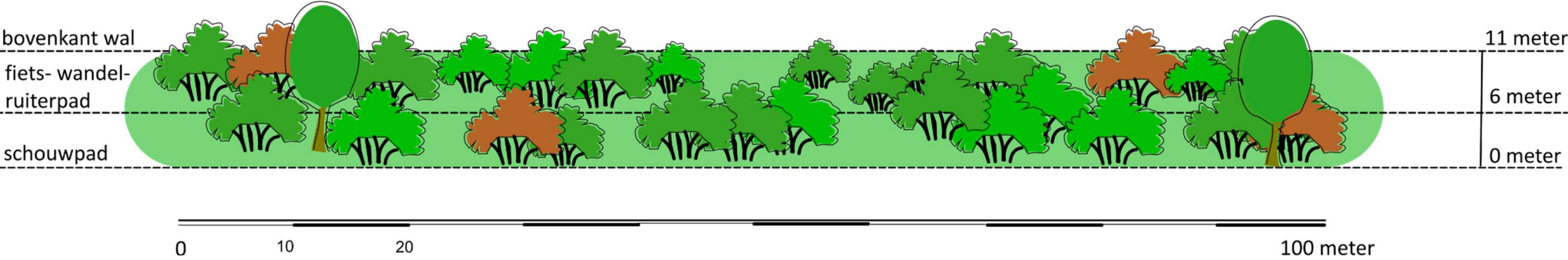

Bovenaanzicht

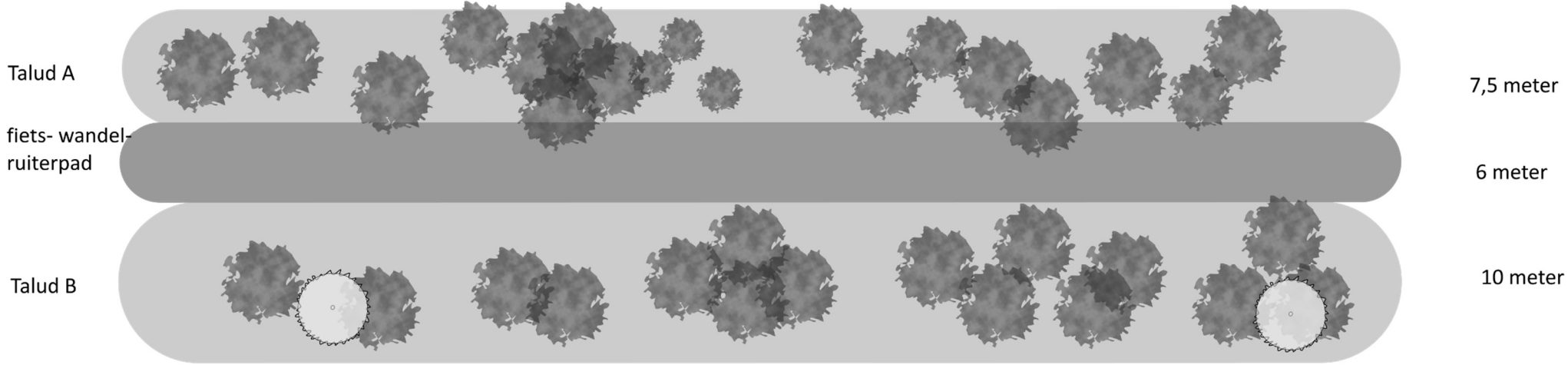

Bossage van struiken en enkele boom

Vooraanzicht vanaf dorp

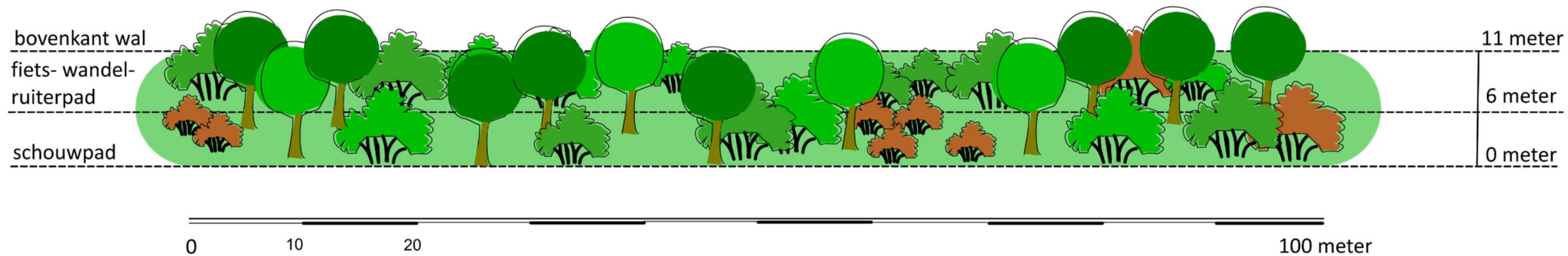

Bovenaanzicht

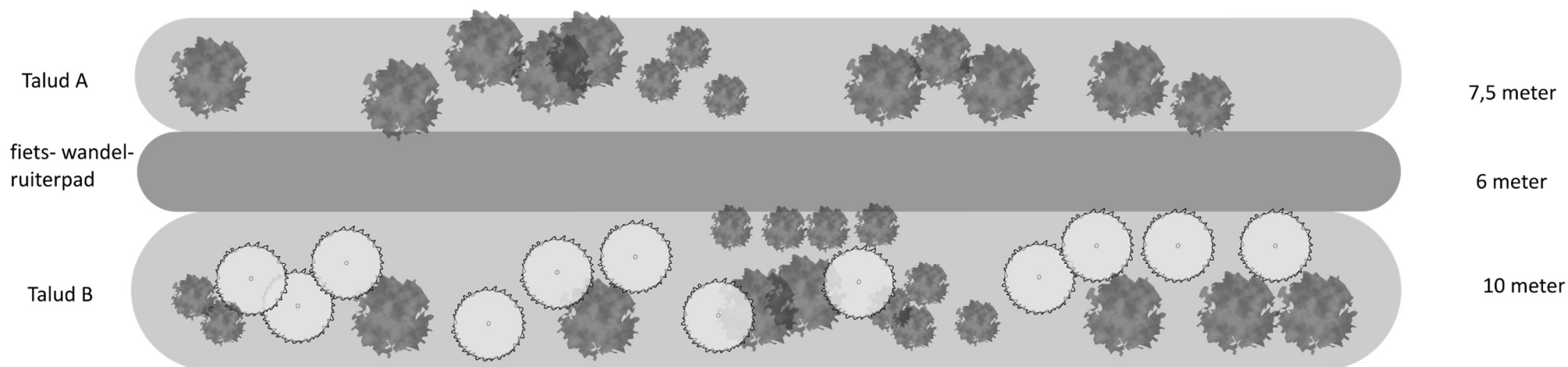

Fruitbomen, klein fruit en solitaire struiken

Vooraanzicht vanaf dorp

Bovenaanzicht

Beplanting (hout)singel: bomen en struiken

- streekeigen sortiment houtsingels ZWK
- els, eik, berk, zoete kers
- lijsterbes, hazelaar, meidoorn,
- sleedoorn, Gelderse roos,
- kardinaalsmuts, wilg, vlier
- hondsroos, kamperfoelie

Beplanting bomenrij / solitaire boom:

- els, berk, eik, linde

Kruidlaag:

- fluitekruid, brandnetel, braam,
look zonder look, varen, nagelkruid,
speenkruid, klaver

Beplanting boomgaard: streekeigen rassen

- appel, peer, pruim,
- kers, walnoot, klein fruit, mispel, kweeper
- G1 - Bloemrijk graslandmengsel voor alle
(behalve zware en natte) gronden

Aanleg en Beheer:

- zorgvuldig beplantingsplan
- aanplant struiken, 3-4 tak
- aanplant bomen
- nauwelijks hakhoutbeheer
- maaien gras langs voetpad
- maaien langs hekwerk bovenop wal
- onderhoud fruitbomen, beperkt snoeien